

8200

Library of the Museum
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY,
AT HARVARD COLLEGE, CAMBRIDGE, MASS.
Founded by private subscription, in 1861.

DR. L. DE KONINCK'S LIBRARY.

No. 1792.

L. F. Reinhardt, 68th No. 1 X

RELATIO
OMIBREVIS HISTORICO-BOTANICO-
MEDICA
DE
AVELLANA
MEXICANA,
VULGO
CACAO

DICTA,

RECENSITA ET DELINEATA.

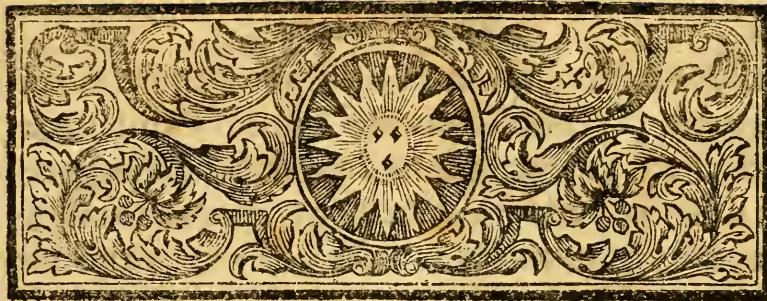
A

FR. ERNEST. BRVCKMANN
MED. DOCT. ACAD. CAESAR. NAT. CVR.
ET SOC. REG. PRVSS. SCIENT. COLLEG.
ET PRACT. BRVNSVIC.

EDITIO SECUNDA PRIORI AVCTIOR.
CVM FIGVR. AENEIS.

BRVNSVIGAE,
APVD ILVDOLPH. SCHROEDER.
MDCCXXVIII.

VIRO
NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO, DOCTISSIMO
ATQUE CONSULTISSIMO
DOMINO
DN. IOHANNI
KANOLD,
MEDICINAE DOCTORI
FAMIGERATISSIMO,
ACAD. CAESAR. LEOPOLD. CAROL.
NAT. CURIOSOR. COLLEG.
ET
PRACTICO VRATISLAVIENSI
FELICISSIMO,
PATRONO ET FAVORI
OMNI OBSERVANTIAE GENERE COLENDO,
SCRIPTVLVM HOC
IN ULTERIOREM SVI COMMENDATIONEM ET
GRATI ANIMI SIGNIFICATIONEM
DEVOTISSIME OFFERT
AVTOR.

PROOEMIVM.

Tanta est divinæ gratiæ ac bonitatis amplitudo ! profunda ipsius clementiæ ac paternæ misericordiæ abyssus, ut miserrimæ mortalium genti ex insita & innata labe, quam vulgo peccatum originale vocant, in innumeris tum animi, tum corporis calamitatum ac morborum myriades præcipitatæ, paterna clementia de variis remediorum generibus uberrime prospexit. Amissa enim imagine divina, fragile corpus pristinum quoque suum vigorem amittere, vires fatiscere & collabi, morborum co-

hors id affligere, mors ostium pulsare incipi-
ebant. Proinde summa Numinis misericor-
dia juxta ac clementia harum humano gene-
rii presso pede minitantum ærumnarum ac
morborum miserta latissimum remediorum
aperuit & monstravit campum, ex quo misel-
li desumere & depromere poscent, quæ & mor-
bis debellandis ac morti præcavendæ forent
idonea. Atque hinc speciosum variarum ma-
teriarum promtuarium, quod materiam me-
dicam Appollineæ artis filii vocitant, origi-
nem traxit, ubi velut ex divite naturæ penu-
vix enumeranda corpora, omnia ad hominum
salutem ac sanitatem incolumentemque con-
spirantia, prodierunt. Ut ergo divinæ hujus
misericordiæ ineffabilis dignitas atque egregi-
us materiæ medicæ usus egregiaque activitas
evidentius & magis magisque de die in diem
pateat, mihi inpræsens materiam quandam
ex sic dicta materia medica, quæ ob excellen-
tiā, ac si constituat instrumentum, per
quod Medicus rite officio suo fungi possit, ita
dicitur, pertractandam elegi, nempe fructum
exoticum ex Americano orbe in nostras ter-
ras delatum atque Cacao appellatum, qui ba-
sin

sin constituit famosissimi illius potus, Chocolatæ dicti, cuius elogia, usus & vires, cum multi id de omni natione & Hispani videlicet, & Galli, & Angli, & Belgæ & Germani ante nos peculiaribus scriptis fecerunt, hic recensere velle, nil aliud foret, nisi post Homerum Iliada scribere. Hinc breviter tantum primum hujus delicati potus ingrediens pertractabimus, ut paucis patefrat, quænam hujus nuclei sint partes constitutivæ, quænam virtutes præcipuæ, quibusque in arte medica usibus inserviat. Hocce enim problema videtur materia satis digna, cum non remedium tantum, sed & alimentum optime nutriens sit & saginans, ut exercitiis more ventiletur. Quod si in quibusdam cespitaverimus, in concedenda venia quemvis bonum se nobis facilem esse præbiturum confidimus. Faxit Divinum Numen, ut hæc omnia in sui nominis gloriam, proximi salutem, sanitatem ac commodum cedant feliciter!!

RELATIO
HISTORICO-BOTANICO.
MEDICA
DE
AVELLANA MEXICANA.

§. I.

Quod ad nucleorum nostrorum, Cacao ditorum, etymologiam, quam dissertationum compilatores in frontispicio collocare consueverunt, spectat, Cacao vox pure Americana, & nunc temporis apud nos, imo plerasque Europæ nationes, (quibus nempe jam innovit hicce Peruvianus fructus) jus civitatis adeptæ, & liceat nobis ita loqui, naturalisata videtur.

§. II.

Verum enim vero, quemadmodum de aliis ex regno vegetabili desumptis rebus factum est, quibus synonymorum ingens addita fuit accessio; sic & nostro cum Cacao se res habet. Quilibet fere autor peculiarem nostris in scriptis suis attribuit nucleis denominationem; vel primam saltim corrupte scripsit, unde fructus noster exoticus variis ab autoribus variis deinde fuit appellatus nominibus; Sic non raro vocatur *Cacahuatl*, *Cacoas fructus*, vid. HENRICI MVNDII Opera Medico-Physica in appendice de parergis in v. p. m. 349. *Cacavate* a JOH. PARKINSONIO in theatro botanico. *Cacho*, *Cacavi*, *Cacaval*, *Cacao Americae seu Avellana Mexicana* a JOH. BAVHINO Histor. plantar. universal. Tom. I. Lib. III.

Cap.

Cap. XXV. pag. 291. & MELCHIOR. GUILANDO, forsan ob analogiam cum avellana nuce & patria sic dicitur, a qua & *Peruvianus* audit fructus. *Cacacus* ab ANTONIO COLMENERO in opusculo de Cho- colatæ Indæ qualitate & natura. *Semen Cacaoati* a JOH. EVSEBIO NIEREMBERGIO Madritensi in Histor. natural. Lib. XV. Cap. XXII. de arbore Cacaï. *Amygdalis similis Guatimalensis* a CASPAR. BAV- HINO. Officinæ nostræ solo Cacao contentæ nomi- ne; sunt tamen interim ex Germanorum pharmaco- pœis, qui vocabulum Americanum Teutonico cui- dam a similitudine externa & analogia cum aliis se- minibus desumpto addunt, & sic quasi vocabulum Barbaro - Germanicum facere student, & huncce fru- etum *Caco-Bohnen*, *Cacaw-Nijsel*, vel *Cacavi-Kör- ner*, vid. CHRIST. SCHMIDII Catalogum medi- camentor. usual. in officina aulica Regia Dresdeni Cap. IV. p. 20. appellant.

§. III.

Ut verò sciatur, quid sit, de quo nostram for- manus disputationem, id definitione, non quideim pressa & angusta, ut Dialecticus, sed explanationi, tum etiam uberiori, & ad commune judicium, po- pularemque intelligentiam accommodatori, expli- cabimus & definiemus: sunt ergo Cacao nuclei fru- etus exotici peponi similis polypyreni, arboris In- diæ Occidentalis Cacoferæ dictæ, amygdalis simi- les & magnitudine, & forma, & consistentia, sed paulo tumidiiores, inclusi involuero corticoso, duro, rugoso, nigro ac ruffo oblongo, saporis subpinguis, oleosi & subamari, odoris nullius, virtutem pineis, pistaceis atque amygdalis majorem obtinent.

§. IV

§. IV.

Quod Cacao nuclei sint, satis constat ex nucleorum definitione, quæ exacte ad nostrum Cacao quadrat, sunt enim fructus vel semina esculenta, quæ exterius duro cortice teguntur, interius vero continent, quod est esui; Europæi modo nuces, modo nuculas, modo semina, modo fructus appellant; non indigenæ autem arboris fructus sunt, sed exoticæ, apud nos enim ob climatis temperiem plane non nascuntur; Fructus integri similes sunt, quod ad externa attinet, nostris peponibus vel cucumeribus, hancque ob rem Tournefortius, Botanicorum princeps, dans les Elements de Botanique fructum vocitat cucumberformem. Porro sunt fructus polyptreni, qui uno cortice duro plures seminum nucleos continent, qui, nisi quod paulo sint tumidiiores, nec adeo compressi, colore brunno extus & intus & duriore pellicula gaudeant, amygdalis in omnibus & magnitudine, forma externa, consistentia ac usu similes. Ordinarie uno involucro, quod Botanographis pericarpium siccum audit, decem, duodecim, viginti, in nonnullis triginta & plures Cacos reperias, qui postea exprimuntur, & in radiis solis sificantur. (a).

§. V.

In Paragrapho tertia diximus, Cacao esse fructum arboris Indiæ Occidentalis Cacaoiferæ; necessum hinc omnino esse putamus, de hac planta, ejusque diversis speciebus, quas ii, qui Americanum

salu-

(a) Ein Holländischer Acker mit Cacao Bäumen bepflanzet, bringet seinem Besitzer Jährlich 1000 lb. ein, welches 160. Englische Cronen oder 40. lb. Sterlings austrägt,

salutarunt quondam orberm, annotarunt, quædam proferre. Americæ incolæ, teste JOH. de LAET Histor. Ind. Occidental: Lib. VII. cap. 2. hocce vegetabile, quod Latinis *Cacaoifera* seu *Cacaofera* audit, *Cacabuaquahuitl*, *Cacaotal*, *Cacava-Quahuitl*, *Cacahuaquahuitl* salutant. FRANCISCVS HERNANDEZ arborem *Cacari* seu *Cacariferam* vocat in Rerum Med. Nov. Hispan. thesauro Lib. III. Cap. XLVI. JOH. JONSTONO audit, libro de arboribus, *arbor Cacavi*, seu *Cacavifera Americana vel Mexicanorum*. THOMAS GAGE, Anglus, *Cacaofal* eam arborem nominat. A CASPAR. BAVHINO in Pinace Theatri Botanici appellatur *Amygdalis similis Guatimalensis*. MELCHIORI GVILANDINO, *Avellana Mexiocana*, cuius fructum indigenæ Cacao appellant.

§. VI.

Mexicani Medici alii quatuor, alii vero quinque *Cacaoiferarum* arborum constituant species, inter quas prima & omnium maxima est *Cacava-Quahuitl* dicta; huic proxima secunda species *Mecacavatl*, proceritate nempe & foliorum ac fructuum magnitudine; *tertia*, *Xochicacavatl* vocata, minor est, minoremque profert fructum, & semen foris rubescens, intus vero cæterorum colore; quarta omnium minima & ideo Americanis *Tlacacabuitl* seu humiliis dicta, fructum fert minimum, ejusdem cum prioribus coloris; vide plura in Guilielmi PISONIS, Medici Amstelædamensis, qui de viribus plantarum & animalium, quæ medicinæ in India utraque inserunt, doctissime scripsit, *Mantissa aromatica*, libro suo de Indiae utriusque rebus naturalibus & medicis annexa Cap. XVIII. p. m. 197.

§. VII.

Enumeratis Cacaoiferæ arboris speciebus ad ejus patriam & locum natalem ulterius progredimur. Sponte provenit & copiose luxuriat in diversis novi orbis seu Indiæ Occidentalibus, non vero Orientalis, ut quidam perperam scripsierunt; & falso sibi imaginati sunt, teste PAVL. HERMANNO, Batavo, in *Cynosura Materiæ Medicæ* p. 185. provinciis v. g. in Mexico, Quatuernalac seu Guatimala, Costa-Rica, Cuba, Jamaica, Nova Hispania & vicinis insulis; In Nicaraqua autem Provincia, quæ ab Hispanis propter uberrimam omnium rerum ibi repertarum copiam, Paradisus nuncupata fuit, & in Carcaro præ omnibus reliquis Americæ regionibus optimos & jucundissimi saporis nucleos in apricum provenire & crescere annotatum legimus.

§. VIII.

Quod attinet tandem ad locum natalem, vivunt hæ arbores irriguis, depressis, opacis ac pinguibus locis. Nam simulac sole tactæ sunt, marcescunt & contabescunt; ne autem hoc fiat, ad hasce arbores cacaoiferas aliam incolæ editiorem plantant arboreum, patulam & umbrosam, quæ simul ac adolescere coepit, ejus cacumina cum frondibus ita concinnare adaptareque solent, ut adulta ea arbor cacaoiferas inumbret, defendatque a cœli injuriis æstuque ardantis Sirii, ut solis radiis lædi non possint, sed potius quasi sub umbone tutiores sint. Hæcce arbor peculiari nomine gaudet, & ob usum, quem præstat, ab incolis novi orbis *Cacaoquananthli*, ab aliis *Alin*, *Atlina* sive *Cacaomater* (*Cacao Mutter*) vocatur, quæ quasi Cacaoferam (similitudine desumpta a matre, quæ fœtum

tum tenerum nutrit & educat) nutrit, defendit & quasi educat. Dominus de BLENY vanam arbitratur persuasionem, quanititur Americanorum institutum, cum Hispani non sine successu Cacaoferas aluerint in viridariis, adiis solaribus quam maxime expositis, in Insula Cuba; sed refutatum eum a MARCO MAPPO, Argentoratensi, in dissertationibus suis *de receptis hodie etiam in Europa potus calidi generibus* &c. pag. 12. legimus, ubi sequentem in modum inquit: fides sit penes autorem, ex quo hoc habet experimentum, sapientum opinionibus consentaneum non videtur, Americanos tanto labore, tanto numero istas proceriores arbores in gratiam cacaoiferarum plantatuos, & lucos inde arte, exstructuros fuisse, si cultura Cacao umbra tam facile careret; & cum adeo expresse observarint & tradiderint autores, ad ardorem solis arbores Cacaoferas contabescere, ejusque aestu confici, instantia certe prolata confirmatione opus habet. Hactenus Marcus Mappus.,,

§. IX.

Magnitudo & altitudo hujus arboris pro diversa soli qualitate, diversaque specie, quarum quatuor ex *Guilielmi Pisonis mantissa aromatica* recensimus, variat; omnes tamen interim in universum historiae naturalis scriptores in eo convenient, arborem esse mediocris altitudinis, ejusque caudicem ferme crassitie accedere ad nostrorum prunorum crassitiem; sunt qui *Tiliæ* arbori, sunt quoque qui malo *Aurantiæ* assimilant; corticem habet glabrum; ante septimum vero annum nullum fert fructum, post id vero tempus singulos per annos binis vici-

bus maturos largitur nucleos. JOH. RAIUS l. c. inquit: a secundo ætatis anno fructificat & quolibet anno bis; ab anno vigesimo sterilescit & fructus amplius ferre recusat. Omnes fe hujus arboris species haud difficile cicurari patiuntur, ita ut Hispani integras agros, hisce arboribus consitos, possideant, immo integra arboreta plantent & colant, non secus atque in Europa vineta atque oliveta.

§. X.

Folia habet crassa, longa, obscure viridia & aculeata; nonnulli v. g. Herrera, comparant ea cum foliis Castaneæ, sed Castaneæ folia sunt ferrata seu ferræ instar incisa, quibus incisuris folia arboris Cacaoferæ destituuntur, uti ex figuris æneis, quas GVLIELMVS PISO l. c. & *Histoire naturelle du Cacao & du Sucre*, (qui liber Amstelodami anno proxime præterfluxo 1720. Gallice prodiit, quique præ omnibus, qui icones habet, elegantissimam & floris & fructus & foliorum exhibit figuram) æri incisas habent, videre licet; interim tamen folia a dicto PISONE & Mons. PIERRE POMET dans *l' histoire des Drogues* delineata valde discrepant & distant a foliis, quæ dans *l' histoire naturelle du Cacao & du Sucre* depicta observamus; hæc enim foliorum habent pediculos, qui in PISONIS figura non adsunt, sed modici tantum, ramulis & surculis proxime adnati. Alii vero ea comparant cum foliis Aurantiæ, a quibus tamen, folia enim mali Aurantiæ aliquid peculiare habent, nempe duas parvulas alas in extremitatibus foliorum, quas alas eleganter depictas & excusas videbis apud ABRAHAMVM MVNTINGIVM in *Phytographia curiosa* fig.

fig. I. & II. etiam valde distant, nullas enim Cacao-folia habent alas. De foliis hoc modo adhuc addam, quod statim, uno cadente vel deciduo, alterum & novum ejus locum occupet.

§. XI.

Sed cum ab excellentissimis Botanicis nostri ævi primarius hodie vegetabilium character a flore & semine desumatur, hinc e re omnino erit, & de flore quædam annotare. Joseph. Pitton TOVRNEFORTIVS *Institut. Rei Herbar. Tab. CCCCXLIV.* p. 661, Sam. DAHLE in *Pharmacologia seu manu-ductione ad mater. medic. Cap. de arboribus pomiferis fructu corticoso pag. 441.* Cacao gaudet floribus magnis, pentapetalis, flavis, fructu magno. JOH. RAIVS *Histor. plantar. Tom. II. Sect. IV. de arboribus cucurbitiferis Cap. VIII.* p. 1670. hisce ob similitudinem & Cacao subjunxit: est arbor, cuius flos basi cohæret fructu polypyreno cortice duro tecto. TOVRNEFORTIVS, jam semel citatus, sequentes notas characteristicas ex clariss. Plumierii descriptione d' Amerique exhibet: flore, inquit, est rosaceo, plurimis scilicet petalis constante, ex cuius calyce multifolio surgit pistillum, tubi cujusdam multiscissi laciñiis cinctum, quod deinde abit in fructum cucumeriformem, striatum, semenibus scutum in quinque plerumque acervulos collectum oblongos, in multas veluti amygdalas scissiles. Cum hoc charactere & Historia naturalis Cacao & figura istiusmodi libri exacte coincidit pag. 4. ses fleurs sont regulières & en roses, mais fort petites & sans odeur &c. flores per totum annum in arbore adsunt, maximam tamen copiam eorum circa duo solsticia ar-

bor ostendit, quorum tamen major pars sterilis & decidua inter myriades vix centum stamina fructus post se relinquunt, uti etiam modo allegata Historia „naturalis Cacao testatur: une grande quantité de „ces fleurs coulent, & à peine de mille y en a-t-il „qui nouënt; en sorte que la terre est au dessous „paroit toute couverte de ces fausses fleurs &c. Color floris croceus est, quo deciduo & evanido remanent oblonga, viridia & lanuginosa stamina, seu embryo, qui centrum floris occupat & in fructum abit corticosum & striatum ruffum; Anton. COLMENERVS de LEDESMA colore sicum æmulari scripsit, in suo opusculo de Chocolata Inda. Hic fructus nucleis, racemi instar medio stipiti adhaerentibus, quos Indi Cacahuacintli nominant, refertus, qui quando matus fit, magnitudine juxta ac crassitie pepones vel melones, (b) interdum autem vix pomum sylvestre adæquat. Forma externa & figura nonnulli subrotundi sunt, pomorum instar, alii oblongi cucumerum forma, verum plerique ovati. Singulis annis bis hi fructus maturescunt, & vindemiantur, prima vice Mensibus Januar. & Februar. altera vice Mensibus Mayo & Junio. Huic collecto fructui semina, quorum numerus variat a decem, duodecim ad viginti & plura, imo POMET l. c. sexaginta usque octaginta uno fructu contineri perhibet (quæ membranulis singula singulis inclusa, gelatina dulci & lactea referta, quæ in ore illico liqueficit) exprimuntur, liberantur a cortice exteriore

(b). Die Frucht ist gross, wie ein Kürbiss, voller Saat, und gleicht auch am Geschmack in etwas demselben. Blanckart von der Chocolade pag. 154.

riore & purgantur a mucilagine viscida, quo involuta alias jacent, postea stratificantur super linteas vel stramina, & vel in sole, vel ollis vitriatis indita super ignem exsiccantur, & ad usum asservantur.

§. XII.

Sed sufficientant hæc dixisse de arbore, ejusque foliis, flore & fructu, officinas enim nostras pharmaceuticas non ingrediuntur, nucleos autem nostros, horum qualitates, vires & usum paulo accuratius inspicere & inquirere volupe est.

§. XIII.

Substantia eorum intus est tenuis & mucosa terrestreitate quadam juncta, spadicei fere coloris, dispare, sublata nempe pellicula fulva, divisa particulas, oleo scatens, quod abundantius ex his, quam ex Phyllidis fructu, exprimi potest. Pulpa hæc subpinguis, subamari, non ingrati tamen saporis, odoris fere nullius; temperamentum subfrigidum atque humidum a JOH. RAIO iis adscribitur.

§. XIV.

Principia Chymica breviter tangam: si nuclei, ceu fieri debet, in pulverem vel saltim fragmenta comminuti & retortæ inditi destillantur, exhibent primo liquorem quandam album, aquæ instar clarum & pellucidum, ad instar jusculi carnium; aucto ignis gradu spiritus vaporum forma lactei candoris, qui non admodum sunt fervidi, sed penetrantissimi, nec gustui nec olfactui ingrati, quemadmodum esse solent e sanguine aut carne eliciti; & tandem igne vehementissimo reverberii addito, oleum ascendit intense rubrum & velut sanguineum, verum pellucidum, pinguedinem ex assata carne destillantem redolens, refrigeratum

ratum crassescit instar olei, butyri vel ceræ; mirifice alias pungit & penetrat, sale nempe volatili, cuius magnam quantitatem continet, nondum separato, valde insuper aromaticum est & cardiacum. Ulteriorum nucleorum Cacao analysis chymicam vide sis apud Dn. le FEBVRE & alios chymicos curiosos.

§. XV.

Hic autem quæritur, cum fructus ex diversis arborum speciebus desumuntur, quænam species in usum trahenda vel usurpanda? ad hancce quæstiōnem autores respondent, omnes & singulas species unum eundemque fructum, magnitudine tantum a se invicem distantem, proferre, unum hinc eundemque & habere usum & vires & virtutes. Interim tamē ex Caraco & Nicaragua allatos nucleos reliquis præstare certum est. Cicuratas etiam arbores, præ sylvestribus & sponte e terra natis, meliores fructus & nucleos ferre mihi certe persuadeo. Reliquum electione utendum, nec usurpandi sunt annosi, mucidi, cariosi aut alio modo corrupti, aut vitiosi, verum e contrario integri, magni, ponderosi, non annosi nimis, nigricantes foris, intus rubedinis non expertes, pingues, bene asservati & sapidi.

§. XVI.

Ad usum progressum facio. Indiæ Occidentalis olim incolæ magno in pretio hosce nucleos haberunt, & monetæ vice iis utebantur in suis commerciis, omnis enim generis merces iis emere poterant, & nummorum vice, quoties stipem mendicantibus erogare volebant, habebant, nucem Cacao enim unam atque alteram iis conferebant. vid. WILHELM. DAPPERS Reise um die Welt p. I. c. 3. p. 116.

120. &c. it. c. 6. p. 285. ERASMI FRANCISCI Ost- und West-Indianisch. Lust-Garten Part. I. p. 487. &c. Sed pro certo habeo, quod nunc hocce monetæ genus, postquam Hispani, aliæque nationes in hasce Americanas provincias pervenerunt, derogatum sit, & monetæ aureæ argenteæque, quibus Regum Principumque simulacra insculpta sunt, in eodem pretio ac valore, quo apud nos valent, existant. Hancce nulli adulterio obnoxiam monetam arboream PETRVS MARTYR admiratus, merito cum impetu hæc protulit verba : O felicem monetam ! quæ suavem utilemque præbet humano generi potum & a tartarea peste avaritiæ suos immunes servat possessores, quod suffodi aut diu servari nequeant. Sed huncce usum missum faciam atque alios, nempe medicos, in considerationem traham. Indi, demum Hispani & Itali, & nunc quoque nostri Germani ex hoc fructu decoraticato & tosto componunt cum aromatibus massam vel placentam, Chocolata dictam, ex qua cum aqua, lacte vel vino potus genus ejusdem nominis, (c) Nectar quasi Indorum, conficiunt, de qua confectione & potu in limite hujus dissertationis quædam, sed brevia, addam. Mirum porro in modum laudatur hic fructus ob egregiam sitis sedandæ virtutem & ardens bibendi desiderium leniendi. Indi ex solis nucleis, sine aliorum admixtione, potionem præparant, quam porrigunt iis, qui acutis morbis laborant, valde enim iis utilem esse, etiam ad sedandum & miti-

C gandum

(c) Vid. Catalogum nostrum, exhibent : appellationes & denominaciones omnium potus generum per totum terrarum orbem &c. p. 34.

gandum calorem p. n., experti sunt. Vim tum habent nutriendi adeo potentem, ut multis carnibus aliisque alimentis anteferantur, ita ut D. STVBBE, Anglus, in tractatu suo de Chocolatæ potu, pro certo affirmet, unum Cacao nucleus plus nutrimenti & virium afferre humano corpori, quam libram unam carnis; Observationes prostant, quosdam in Americanis coloniis solo Cacao per aliquot menses non vixisse tantum, sed & pinguiores factos esse, quorum exempla legi merentur in anonymi cujusdam tractatu, cui titulus: Naturgemäße Beschreibung des Caffe, Thée und Chocolate &c. ob egregium hinc, quod corpori afferunt nutrimentum, egregie hi nuclei conducunt phthisicis & hecticis. Reliquum pinguefaciunt corpus, ventriculum roborant, humores acres & salsos temperant, hinc scorbuticis medentur, sanguinem edulcorant, semen augent, pectori & pulmonibus prosunt, spiritus alacriores reddunt, dolores fistunt, caput roborant, atque horum nucleorum alimentum & medicamentum vix satis extolli & deprædicari possunt.

§. XVII.

Ad extremum Oleum Cacao expressum considerandum venit; exprimitur autem ex nucleis A-vellanarum Mexicanarum, non aliter ac oleum amygdalinum ex amygdalis calefactis & comminutis. (d)

Usum

(d) Die Cacao-Nüsse geben ungleich mehr öhl, als die Mandeln.

Usum habet cum amygdalino quoque eundem, & ad quæ amygdalinum utile, ad eadem quoque hoc & quidem adhuc in majori gradu. Unguenta hæmorrhoidibus minus convenient, butyrum nucis Cacao tamen hæmorrhoides seu ficus ani, partium affectarum inunctione nempe, curat, vid. JOH. JACOB. MANGETI *Biblioth. pharmaceut. med. Lib. III. p. 440.*

§. XVIII.

Atque hæc in præsenti sufficient commemo-
rasse de Avellana Mexicana, cuius historiam natu-
ralem & medicam, generalem saltim, exiguis hisce
angustisque pagellis complecti constituimus; pro-
lixiorem narrationem de ea qui desiderat, evolvat
cum Botanicis, & egregium tractatum Gallico idio-
mate anno 1720. Amstelædami editum sub titulo:
Histoire naturelle de Cacao & du Sucre; sed pro-
misimus §. XVI. quædam addere de Chocolata, po-
tu Indorum Nectareo (e) quod nostrum etiam pro-
missum paucis adhuc relationi huic annexere non
negligemus.

§. XIX.

Chocolata est vocabulum barbarum, pureque
C 2 Ameri-

(e) Chocolade ist ohn Zweifel derjenige Götter-Tranck, den die Heydnischen Poëten Nectar nennen &c. vid. Madame Leucorandens anmuhtiger Beweiss, daß ein honnetes Frauenzimmer bey den Caffe-Schmäuss-
gen erscheinen könne &c. p. 73.

Americanum ex *Choco*, *Choco*, quod strepitum & sonum, quem Chocolata, quando aquæ super igni admiscetur, (weil er währenden Sieden und Kochen einen hellen Schall von sich zugeben pflegt) edit & *Atte vel Atle*, quod Mexicanis aquam significat.

§. XX.

Variis aliis adhuc insignitur appellationibus.
CASPAR. CALDERA de HEREDIA *Cyocolate* pronuntiat ; alii vocant *Cacavate*, *Chucolate*, *Jocolata*, *Succolata*, *Socolada*, Gallice *Chocolat*, Germ. *Schoccolade*, *Schocklate* & ob insignem usum confortandi Venerem, vocatur Brunsvicensibus in Pinace officinalium : *Venus-Brod.* (f)

§. XXI.

Ad homonymiam quod attinet, & confectioni ex nucleis cum aromatibus & saccharo paratæ, & potui demum ex hac confectione, in Atolla, aqua, lacte vel vino soluta, præparato, satis noto, *Chocolatæ* nomen convenit.

§. XXII.

Chocolata sic duplicem quoque desiderat & expe-

(f) Bekömt daher denen Rittmeistern, und denen, so zum ersten mahl Bräutigam werden, sehr wohl, macht die Verliebten Saamenreich ; wenn die Rahel diese Chocolade gekennet hätte, würde sie nicht die Dudaim um Jacob gekauft haben, denn diese übertrifft jene weit.

expedit definitionem. (1) sunt placentæ seu confectiones solidæ, variæ formæ, rotundæ, quadratæ, oblongæ &c. (g) ex nucleis Cacao tostis & decoraticatis cum saccharo & aromatibus super igne in unam massam coactæ. (2) est potus seu jusculum (eino Brühe oder Suppe) ex præfata confectione, in Atolla, aqua, lacte vel vino soluta, coctum & præparatum, ad nutritionem, voluptatem, sanitatisque recuperationem.

§. XXIII.

Præter Cacao autem, quod basin & fundatum Chocolatæ constituit, adhuc varia eam ingrediuntur simplicia & aromaticæ, pro cujusvis tamē lubitu, temperamento, ætate & constitutione varianda ingredientia & seligenda; ex innumeris pauca tantum hic recensemus v. g. *Siliquas Vainiglias*, (de quibus vid. Excellent. Dn. Doct. Joh. Carol. SPIES Programma de Siliquis convolvuli Americani vulgo Vainigliis. Helmst. 1721. 4t.) *Achiotam*, *Piper Mexicanum*, *Anisum stellatum* s. *Turcum*, *Amygdala*, *saccharum Canariense*, *Cinnamomum*, *Caryophyllos aromaticos*, *Moschum*, *Ambram gryseam*, *pulverem filicis* & *linguae cervinae*, *nuces Avellanas*, *triticum Mays* s. *Maitz*, (Türkisch Korn oder Weitzen, propter particulas oleosas &

C 3

pingues

(g) Wird öfters in Schachteln gegossen, wie Marmelada oder unser Quitten-Brod &c. vid. Christ. Vielheuers Gründliche Beschreibung fremder Materialien und Specereyen &c. p. 160.

pingues Chocolatæ additur) Orejevalam seu *Auriculae florem, Holli,* (succus vel Gummi est, quod Indi Chocolatæ addere solent &c. vid. HVBNERI Lexicon naturæ & artis p. 897.) *Aquam Namphae* seu *florum aurantiorum* & adhuc plura, quæ si omnia una vice componerentur, certe novam Theriacam (h) constituerent. Compositio simplicissima, me judice, *ex Cacao, saccharo, & uno vel altero tantum aromate composita*, multo est præstantior.

§. XXIV.

De modo præparandi confectionem & rite ex ea potum coquendi, cum plures eum ante nos satis fuse docuerint, & omnibus ferme jam coquis notissimus sit, aliquid dicere hic plane supersedeo. Variat tamen præparatio & apud Indos, & apud Anglos, Hispanos, Italos & Germanos. Evolve Analecta literario-Historico-curiosa. Fascicul. I. p. 10. & II.

§. XXV.

Ante Occidentalis orbis detectionem solis Indis hic potus familiaris fuit & notus; post id vero tempus cum multis aliis rebus Novæ Indiæ primum

(h) Der Theriack, ein sehr bekanntes Medicament, soll entstanden seyn, als der Teuffel einsmahl eine Apothecke umgeworffen; als der Herr derselben nun seines Schadens nicht besser sich erhohlen konte, hat er alles zusammen gelassen, und vor ein neu Medicament wider alle Kranckheiten dienlich, weil eine gantze Apotheke darin enthalten, verkäuffet.

mum in Hispaniam, & deinceps in reliquas Europæ provincias & regna quoque delatus, ut hodie omnibus notissimus sit. (i)

§. XXVI.

Virtutes ei tribuuntur insignes ; frigido ventriculo multum prodesse, eumque calefacere, digestionemque promovere ; Venerem confortare (k) & omnia viscera roborare , vires collapsas restaurare ; spiritus augere , bene nutrire & saginare, phthisi & hecticæ mederi, pectori prodesse, vertigini conferre affirmatur, reliquas virtutes viresque vide apud commentatores de Chocolata. Strigosis & macilentis expeditus potus est. Ingreditur quoque Confectionem pacificam de Succolata Inda Mysichti.

§. XXVII.

Modum bibendi Hispani peculiarem observant, sumturi enim Chocolatam , frigidæ prius haustum bibunt. An vinum Malvaticum vel aliud bonæ notæ dulce, item Rosolio di Persico , aqua Cinnamomi cum vino, florum Namphæ, vel alia spirituosa superbibenda sint , non conveniunt autores, non æque

(i) Die beste Chocolade kommt noch heutiges Tages aus America, wo sie von frischen Nüssen gemacht wird ; nechst dieser ist die Spanische die beste.

(k) Jener sagte , die beste Chocolade wäre eine Frauenzimmer-Hand, wenn die nicht hilft, so hilft nichts.

æque tamen nocere possunt, præsertim in languidis & quibus matrimonium prolem aspicere dene-gavit, sic enim interdum generantur adhuc forsan fœtus, *Chocolade-Kinder*, dicti; exemplum vide apud MVNDIVM in parergis.

§. XXVIII.

Quod ad tempus assūmendi Chocolatæ potum attinet, mane commodissime bibi, sub horam somni nocere scribitur; iis vero, qui calorem ventriculi debiliorem experiuntur, optime consulitur, si Chocolatæ unciam unam atque alteram post cibum assūniant ac vinum Malvaticum vel aliud bonaæ notæ generosum superbibant; tempore æstivo sanguinem & interiora corporis viscera inflammat. Hispani in Mexico & Chiapa degentes, continuo in suis templis Chocolatam bibunt, teste THOM. GAGE, Anglo, qui per plures annos iter per Indiae Occidentalis provincias ac regna instituit, in *dissertatione itinerario suo annexa*. In Romana eccllesia disputatur, an hicce potus jejunium frangere possit? Controversiæ hujus resolutionem doctissimam vide sis apud FRANCISCVM MARIAM, *Cardinalem BRANCATIVM*, in *Diatriba de usu Chocolatæ*; item apud ANTONIVM de LEON, in libro Hispanice scripto & edito, cui titulus: *Question moral si el chocolate quebranta el ayuno Ecclesiastico &c.* (l) apud P. ANTON. ZVCHEL-

LI

(l) Als Anno 1723. eine Zeitlang mich in Wien aufhielte, ließ

L. in seiner Merckwürdigen Missions- und Reise-Beschreibung nach Congo in Äthiopien p. 47. apud Madame Leucoranden l. c. pag. 77. ubi controversia dciditur; an Chocolata sit cibus vel potus?

§. XXIX.

Inde mirum quantum appetunt hoc jusculum ex Chocolata confectum, iis quoque idem est, quod nostratis vinum & cerevisia, Sinensibus Thea & Persis Coffe; idque bibunt omni tempore in tanta copia & quantitate, ut in unica Hispania Nova non sufficient quotannis duodecies millena librarum sacchari millia, über 12. Millionen lb. Zucker. Hos Indos imitantur Hispani, de quibus hoc scomma aliquando legimus: Ein jeder Lumpen-Hund in Spanien, der nicht eine Katze aus dem Ofen zu jagen Macht hat, und der in vielen Jahren kein Fleisch auf seinem Tisch gesehen, muss doch täglich mit

D

seiner

liess der Herr Prof. Rauch, ein Catholicus, eine Disputation de aëre & esculentis drucken, in welcher diese Worte: Chocolata valde nutrit, & venerem stimulat; hinc vel stoliditatem vel hypocrysin cognoscet monachorum, qui ob abundantiam succi nutritii, ut ajunt, Veneris pabulum, a carnis devotionis gratia abstinent, largo nihilominus Chocolatae potu fese ingurgitare minime sibi vitio vertentium. Nachdem diese Dissertation in Cathedra defendiret war, ward er vom Consistorio suspendirt, und ab officio removirt; doch weil er nichts contra veritatem geschrieben hatte, ist er nach etlichen Monahen wieder in seine vorige Dignität gesetzt worden.

seiner Dulcimenen, mit den kurtzen Mantel, langen Degen, mörderischen Dolche und der Brille auf der Nase, auf Gesundheit des Herculis und Herculisci eine Tasse Chocolade trincken.

§. XXX.

Cum autem & hodiernis temporibus quidam Europæi (m) nil appetere videntur, nisi Chocolatam, nec judicant, an conducat, an noceat; Sircidis regulam diæticam auream in gratiam eorum hic apponam: proba, quid sanitati tuæ conducat! sed objicere potest quispiam: nec Indis nocet? qui continuo quoque eam' potant; Sed Europæi non sunt Indi, Europæi Europæa utantur diæta, Indi Inda. Nec cum Italîs refrigerata, palato potius, quam valetudini conveniens, Chocolata bibenda est.

§. XXXI.

Mentem incurrunt poetæ cujusdam versiculi haud illepidi, qui quatuor mundi partes, tanquam Deas de potus præstantia altercantes inducunt:

Orta Deas inter lis quondam maxima, potus
Laudibus illa suos tollere & illa suos;
Thée fautrix ASIÆ jactabat China saporem,
Ostentant Cahwe Persica regna suum;

AFRI-

(m) Wenn aber unsere Teutschen sich derselben an statt des Biers und Weins bedienen wolten, würde sie gar bald einen Eckel erwecken, und den Appetit zum essen verderben.

AFRICA tunc Coffi Serbetque adducit, utrumque
Instar divini Nectaris esse putat.
AMERICES laudant Chocolaten Regna, Tabaci
Sæpius est, clamat, dulce vapore frui!
Stabat ab EVROPÆ Cerevisia partibus orbis,
Ac in eo vario quæ fluit uva mero.
Hoc summo cernens Æsculapius æthere motus,
Hinc ait, hinc absint jurgia vana procul!
Quæque suos potus sibi servet terra; Tabacum
Quivis fumanti, dum lubet ore trahat:
Et cuivis liceat plenis haurire culullis,
Serbet, Théé, quivis fortiter usque bibat.
Ipse Europæis vini commendo liquorem,
Hoc uti modice, qui valet, ille valet.

§. XXXII.

Notæ bonitatis Chocolatæ Indæ omnes viden-
dæ sunt apud Blanckardum *de Chocolada* p. 156. 157.
& in *Analectis Histor. Litterar. Curios. Fascicul. I.* p.
12. §. VI.

§. XXXIII.

Chocolatæ Indæ quidam substituunt vernacu-
lam, quam iisdem, ac Indorum præditam esse facul-
tatibus & virtutibus certo asserunt; tale succedaneum
paratur ex amygdalis dulcibus, pineis, pistaceis,
Cinnam. caryophyll. aromat. manna & saccharo &c.
vide LENTIL. *Miscell. German. Dec. III. An. V.*
append. p. 103. Pari modo paratur hic Brunsvigæ
Chocolata ex Cerevisia Mumme dicta, cum aliquot
ovorum vitellis & aromat. quæ certe non contemnen-
da. Porro paratur talis Chocolatæ analogus potus

ex farina albissima triticea Hallensi tosta, cum o-
vorum vitellis, saccharo, Cinnamomo & lacte.

§. XXXIV.

Non omnibus hic delicatissimus & quasi Ne-
Etareus convenit potus, in primis iis valde nocet,
qui bile volatili abundant, (n) facile febres epheme-
ras concitat aliosque morbos calidos. Quemadmo-
dum & omnem abusum (o) Europaeis jam §. XXX.
interdiximus & hic altera vice interdicimus; opti-
ma dosis mane a quinque ad sex uncias.

§. XXXV.

Præparata ex Chocolata sunt sequentia: (1)
Confectio pacifica de Succolada Inda Myns, quam
vide apud eum in Thesauro & armamentario Medi-
co-Chymico p. m. 224, 225. (2) Placenta Chocolatæ,
quam vulgo Chocoladen-Torte vocitant, paratur in
modum placentæ amygdalinæ, ex Carao-nucleis
cum mica panis nigerrimi & aqua florum Namphæ.

(3)

(n) Diejenigen, so ein hitzig Geblüthe haben, müssen
ein wenig Cucumber-Saat gestossen darunter mengen,
oder welches noch besser ist, ein wenig Nitrum; oder
etwas vom lapide prunellæ darzuthun.

(o) Id in vita optimum reproto, ne quid nimis, Terent,
wenn sie schädlich ist, so ist es gewiss nicht ihre
Schuld, sondern man muss die Schuld gäntzlich auf
diejenigen legen, die sie schädlich machen, indem sie
selbige missbrauchen.

(5) Specias confectionis, quam *Chocoladen-Kräntze* appellant. (4) Röb Chocolatæ, cum croco & oleo amygdalino parat, specifici loco in tussi commendatur.

§. XXXVI.

Sed ultra limites progrederi videmur, unde calatum hic sistimus, finemque huic labori imponimus, sufficere enim hæc ad generalem dulcissimi potus Indorum cognitionem speramus; plura qui cupid, adeat Marcum Mappum de receptis hodie etiam in Europa potus calidi generibus &c. Domin. de Four, Antonium Colmenerum de Ledesma, Franciscum Mariam Cardinalē Brancatium in Dia-triba de usu Chocolatæ. Romæ. 1666. 4t. Mundium, les Journal des Scavans An. MDCL XVI. Carolum Sponium, Thom. Gage, Dom. Stubbe, Joh. Gottf. Kühnen, Stephan. Blāncardum in zuverlässigen Gedancken von Thée, Caffe, Chocolade und Toback. Hamb. 1705. 8. Casparum Calderam de Heredia in quæstionibus IV. de Chocolate Lugd. Batav. 1658. fol. Joh. de Cardenas, lib. Dél Chocolate que provechos haga y si es bebida salutable ono. Mexic. 1609. Barth. Marradoñ Hispán. Dialog. de Chocolate. M. Duncan, von Missbrauch heisser und hitziger Speisen und Geträncke, sonderlich aber des Thées, Cof-fées und Chocolade. Leipz. 1707. 12. Cornelium Bon-tekoë, Een kort Tractaat van de Kragten en't Ge-bruyk van de Chocolate, in 's Gravenhage. 1685. 8v. & alios.

Τῷ Θεῷ σοφῷ καὶ ἀφράτῳ δόξα.

COROLLARIA,

- I. Metatl vel Metate lapis est latus & politus,
super quo in Indiis Occidentalibus Cacao
nuclei in pulverem teruntur.
- II. Ab aliis fructus arboris Cacaoiferæ, Ca-
cavacentli , ab aliis vero nuclei ita vo-
cantur.
- III. Si nuclei , ante Chocolatæ præparatio-
nem, ex corticibus suis eximantur , deli-
catiores fiunt panes vel rotulæ , & gratior
demum Nectarea potio.
- IV. Mexicanii Chocolatam præparant cum
Atolla, quæ est antiquissimus eorum po-
tus.
- V. Atolla est farina ex frumento Indico in
aqua diluta & cocta,
- VI. Forma pastillorum nihil ad bonam Cho-
colatam confert, parantur enim longi, ro-
tundi, quadrati, circulares &c.
- VII. Forma solida usurpari potest Chocola-
ta, fiunt enim ex ea tragemata saccharata,
Maslepanes , aliæque cupediæ palato æque
fere ac in liquore pergratæ.
- VIII. Tecomates sunt crateres ex nuce Cocos
fabricati , quibus Americani ad huncce
potum

potum utuntur, horum defectu Europæi
vasa porcellanica usurpant.

IX. Chocolata obſtructions non gignit, obſtructis enim visceribus corpus tabesceret,
cum tamen e contrario pinguia ſoleat
reddere corpora.

X. Chocolata nec venenum, nec medicina
universalis est. Prodeſt nonnullis, ve-
rum ii, qui eam in deliciis habent, omni-
bus eam ſummopere commendant; no-
cent nonnullis, qui odio eam habent, per-
hibent eam omnibus eſſe nocivam. Ultra-
que pars peccat: ſi enim venenum, nullo
non bibenti mortem afferret?

XI. Potionum omne genus ex vegetabilium
fonte.

EXPLICATIO FIGVRARVM.

I. Ex Guilielmi Pifonis Mantissa aromatica
desumpta eſt.

II. Ex Mons. Pierre Pomet Histoire des Dro-
gues.

III. Eſt integer Cacao fructus in magnitudi-
ne naturali delineatus.

IV. Sunt

IV. Sunt nuclei Cacaoe in magnitudine naturali suo cortice adhuc involuti.

V. Desumpta est ex Historia naturali Cacao & sacchari, & sicut sit :

- (a) Flores explicitos cum calyce,
- (b) Fructum perfectum,
- (c) Fructum immaturum.
- (d) Fructum in medio per transversum divisum.
- (e) Nucleum a cortice mundatum.
- (f) Folia cum petiolis & tandem
- (g) Flores nondum apertos & explicitos.

F I N I S.

Fig. III.

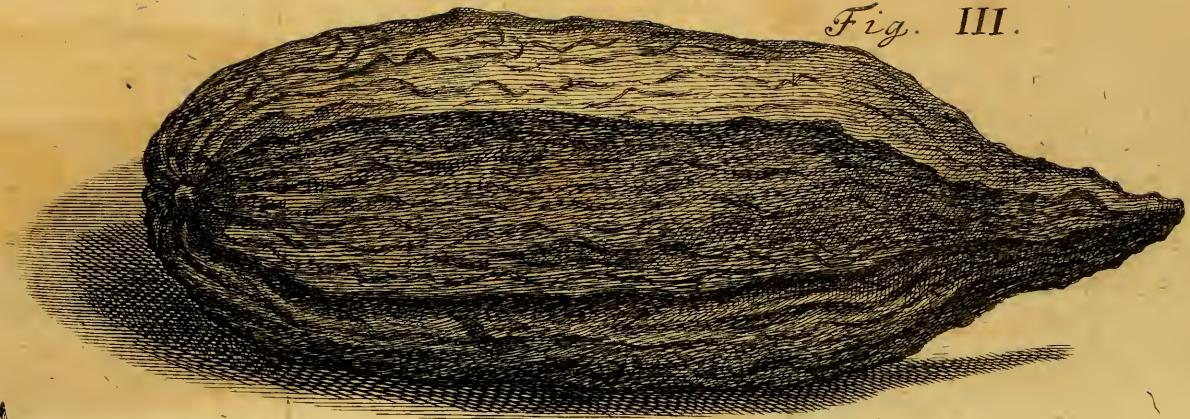

Figure I.

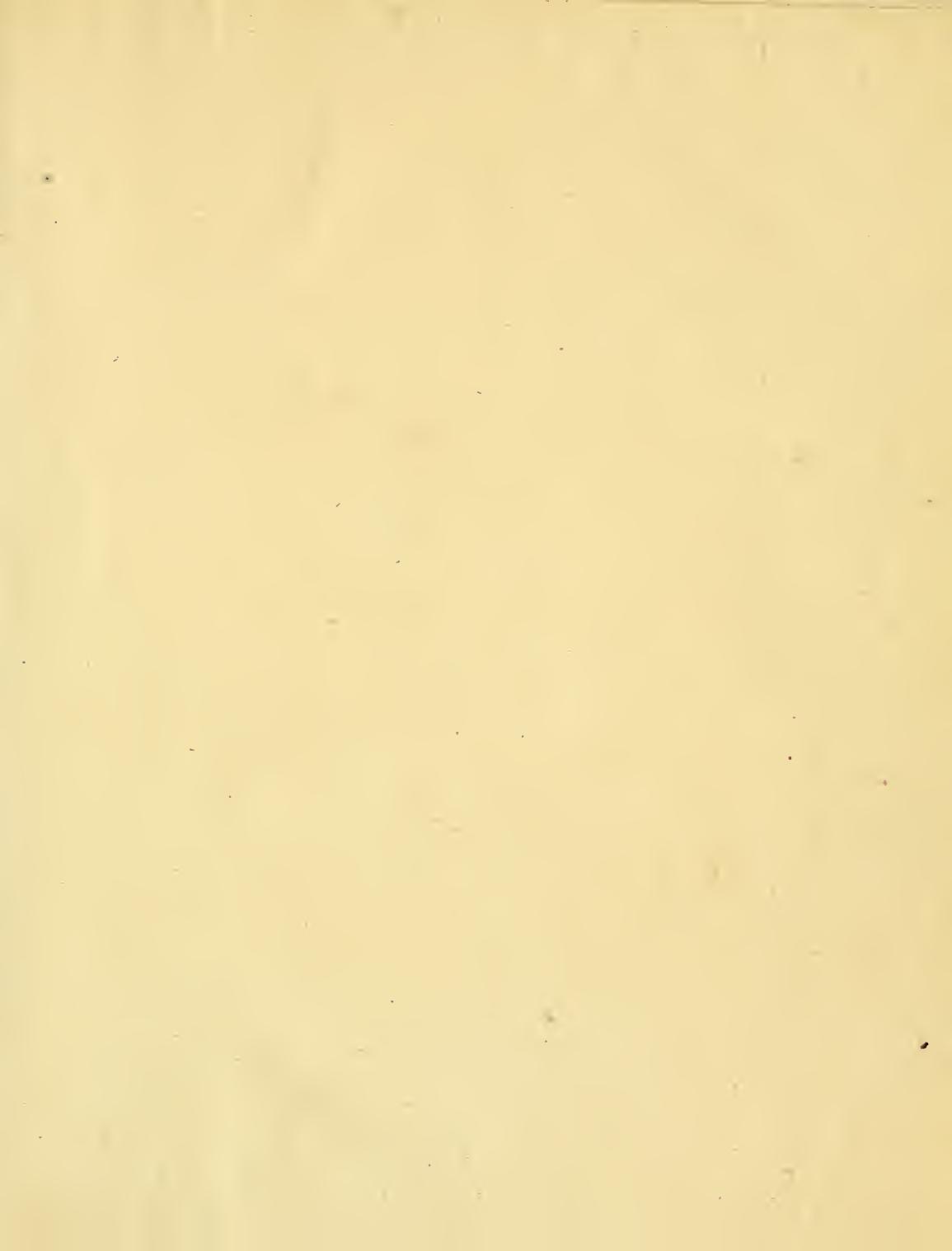
Fig. II.

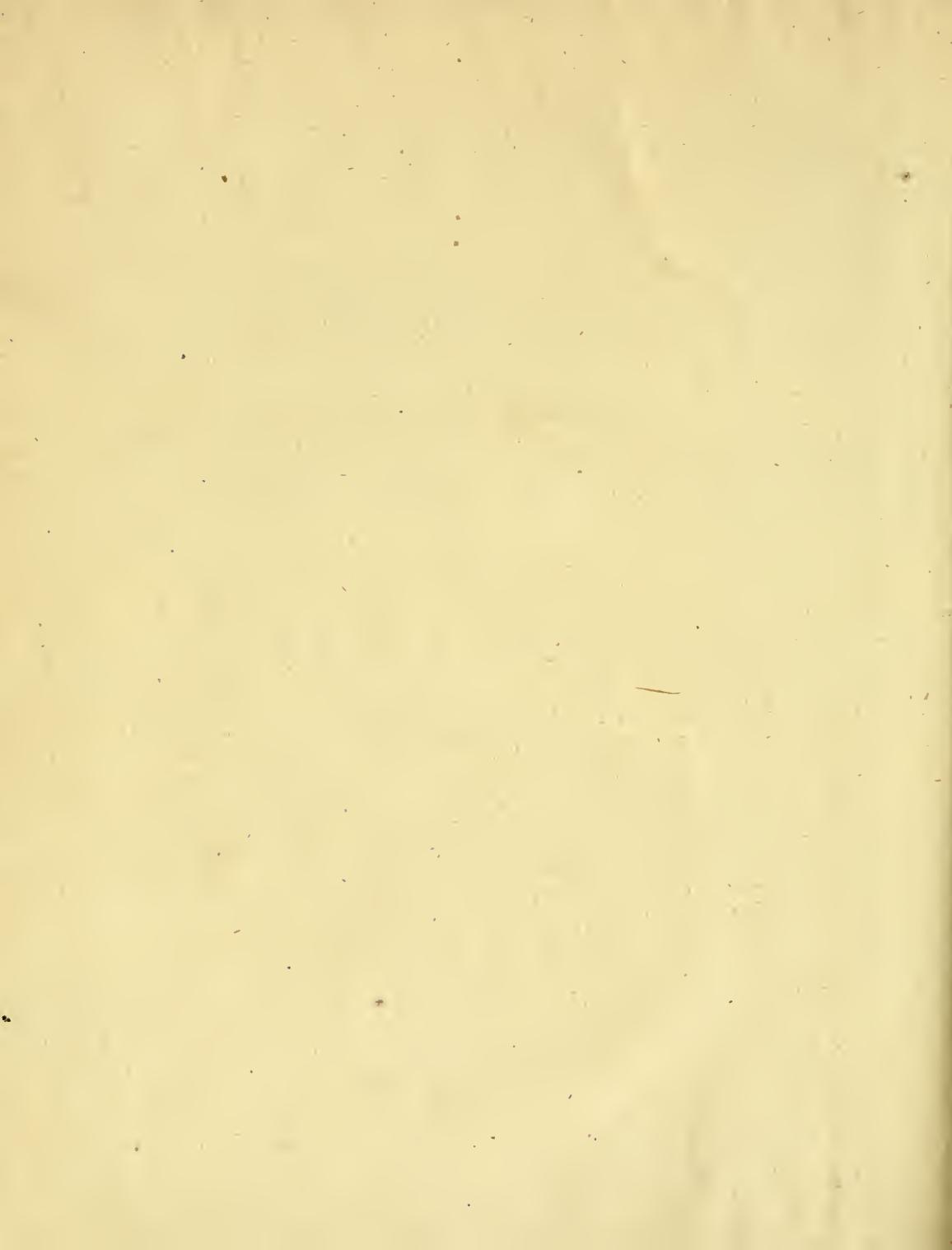

MCZ LIBRARY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE MA USA

MCZ LIBRARY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE MA USA

Dr. W.C. CARRINGTON

